

Uzaktan Çalışma Yönteminin Kadın Akademisyenler Üzerine Etkisi: Iğdır Örneği

Çiğdem Güneş^a, Özlem Sökmen Gürçam^b

^a Iğdır University, Türkiye, cigdemgunes0@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9787-2400>

^b Iğdır University, Türkiye, ozlem.gurcam@igdir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2372-7355>

ARTICLE INFO

Research Article

2024, Vol. 6(2), 65-83

e-ISSN 2667-5927

Article History:

Received: 11.02.2024

Revised: 04.04.2024

Accepted: 04.04.2024

Available Online: 30.04.2024

JEL Code: J00, J01, J16

Keywords: Covid-19, Working from home, Women Academics.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Uzaktan Çalışma, Kadın Akademisyenler

The Effect of Remote Working Method on Female Academics: Iğdır Case Abstract

The measures taken with the The Covid-19 Pandemic have brought many changes in our lives. One of these measures, social distancing, has led to the emergence of a distinction between work from home jobs and non work from home jobs. Managers, professional occupational groups, office services employees are in the first place among remote working occupations. In this context, academicians in education, scientific and technical activities are in the category of occupations that can do most of their work remotely. Academician, which is one of the professions that allows working from home, how the working from home method applied, what the results are and the processes experienced by academics have been investigated in the case of female academics working at Iğdır University, and the interview technique was used in the study. The answers given by the participants were analyzed using the "MAXQDA 18" program. According to the results, participants stated that working from home has advantages and disadvantages. Accordingly, the main themes of the study were identified as the advantages of working from home and the disadvantages of working from home. The main advantages of working from home included the sub-themes of time saving, online courses, no overtime, convenience of space, saving money (economically), while the main disadvantages included the sub-themes of lack of work discipline, low work efficiency, lack of active education with the student, disruption of work-life balance, and increased time spent on childcare.

Uzaktan Çalışma Yönteminin Kadın Akademisyenler Üzerine Etkisi: Iğdır Örneği Öz

Covid-19 Pandemisi ile birlikte alınan önlemler hayatımızda birçok değişikliği de beraberinde getirmiştir. Bu önlemlerden biri olan sosyal mesafe uygulaması ile birlikte evden çalışılabilir işler ve çalışılmayan işler ayrımı ortaya çıkmıştır. Yöneticiler, profesyonel meslek grupları, büro hizmetlerinde çalışanlar uzaktan çalışan meslekler içinde ilk sıraları almaktadır. Bu bağlamda eğitim, bilimsel ve teknik faaliyetler içinde yer alan akademisyenler de işlemlerinin çoğunu uzaktan yapabilmeler kategorisinde yer almaktadır. Akademisyenlik, evden çalışmaya olanak sağlayan mesleklerden biridir. Bu bağlamda, Iğdır Üniversitesi'nde görev yapmakta olan kadın akademisyenler özelinde evden çalışma yönteminin nasıl uygulandığı, sonuçlarının ne olduğu ve akademisyenlerin yaşadıkları süreçler araştırılmıştır. Araştırmada mülakat tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplar "MAXQDA 18" programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, katılımcılar evden çalışmanın avantajlarının ve dezavantajlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre, çalışmamızın ana temaları evden çalışmanın avantajları ve evden çalışmanın dezavantajları olarak belirlenmiştir. Evden çalışmanın avantaj ana temasında, zaman tasarrufu, derslerin online olması, mesainin olmaması, mekan kolaylığı, yoldan tasarruf (ekonomik açıdan) alt temaları yer alırken, dezavantaj ana temasında ise; çalışma disiplinin olmaması, çalışma verimliliğinin düşüklüğü, öğrenci ile aktif bir eğitimin olmaması, iş-yaşam dengesinin bozulması, çocuk bakımı için harcanan sürenin artması alt temaları yer almıştır.

To cite this document: Gunes, C. & Gurcam, O.S. (2024). The Effect of Remote Working Method on Female Academics: Iğdır Case. BILTURK, The Journal of Economics and Related Studies, 6(2), 65-83. doi: 10.47103/bilturk.1435297.

1. Giriş

Sanayileşmenin 11 Mart 2020 tarihi ile birlikte Türkiye’de ilk vakanın duyurulduğu Covid-19 pandemisi tüm dünyayı etkilediği gibi Türkiye’yi de önemli bir şekilde etkisi altına almıştır. Yaşanan etkinin bir sağlık meselesi olması toplumu sadece sağlık özelinde değil, ekonomik ve psikolojik olmak üzere birçok yönden etkilemiştir. Pandemi ile birlikte alınan sosyal mesafe ve diğer parametrik olmayan önlemler ekonomiyi hem arz hem de talep yönünden etkilemiştir. En önemli etkilerden biri kuşkusuz istihdam piyasasında gerçekleşmiştir. Alınan önlemlerin işgücündeki kişilere etkileri işgücünden ayrılma veya farklı çalışma yöntemleri olarak gerçekleşmiştir. Pandemi ile birlikte birçok işletme kapanma noktasına gelmiş ve birçok insan işsizlikle karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte birçok insanın işgücü yükü artmıştır. Bütün bu etkilerin yaşandığı süreç içerisinde iş yapma şekilleri de değişim göstermiş ve daha öncesinde uygulama alanı bulan fakat bu denli yaygın bir şekilde gerçekleşmeyen evden çalışma pratikleri görünür olmuştur. Birçok sektörde uygulama alanı bulan bu çalışma şekli eğitimi de etkilemiştir ve uzaktan eğitim de dâhil birçok önlemin alınmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda evden çalışmaya imkân veren meslekler arasında olan akademisyenlik mesleği araştırma konularının başında gelmiş ve bu çalışmanın da konusunu oluşturmuştur.

2. Uzaktan Çalışma ve Uzaktan Çalışabilenler

Uzaktan çalışma, bilgisayar, akıllı telefonlar gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin aracılığıyla yapılan, işverenin sunduğu mekânın dışında gerçekleştirilen işleri tanımlar (Eurofound ve ILO, 2017). Uzaktan çalışma, Covid-19 ile birlikte daha çok uygulama alanı bulsa da, daha öncesinde de işgücünün bir bölümü uzaktan çalışmaktaydı. Uzaktan çalışma, Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde yer alan Danimarka ve Hollanda’da 30’ların üzerinde seyrederken, Yunanistan ve İtalya gibi ülkelerde ise %10 ve altında gerçekleşmiştir. Amerika için bu oran %20 iken Arjantin’de %1,6’yı bulmuştur (Eurofound ve ILO, 2017). Uzaktan çalışma yöntemi Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) ile bağlantılı olduğu için işlerin büyük bir kısmını BİT ile yapabilen ülkeler uzaktan çalışma yöntemini daha çok hayata geçirebilirken, işgücünün bu sektörlerde istihdamı az olan ülkelerde bu oran düşük kalmaktadır. Yapılan bazı çalışmalar ülkenin gelişmişlik düzeyi artınca uzaktan çalışmaya uygun işlerin arttığını ortaya koymuştur (Hatayama vd., 2020).

Uzaktan çalışma yönteminin uygulanabilirliği açısından pandemi, sektörlerde bulunan birçok firma açısından bir fırsat olarak görülmüştür. Global Workplace Analytics raporuna göre, tipik bir Amerikan çalışanın haftada iki veya üç gün uzaktan çalışması 11.000 dolarlık bir tasarrufa sebep olmuştur. Rapora göre bu tasarrufun nedenleri ise, artan verimlilik, azaltılmış ofis maliyetleri, devamsızlıkta azalma olarak gösterilmiştir. Aynı araştırmaya göre, uzaktan çalışma 1997-2017 yılları arasında, işgücünün geri kalan kısmından 10 kat daha hızlı büyüyerek %115’lik bir artış yakalamış ve uzaktan çalışan çoğu kişinin ortalama gelirinin uzaktan

çalışmayanlara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Global Workplace Analytics ve Flexjobs, 2017:2).

Uzaktan çalışma ile ilgili temel argüman, uzaktan çalışmanın işyerinin dışında bir mekan olarak tanımlanmasıdır. Ancak pandemi ile yaşanan bu zorunlu çalışma biçimi insanları kafe ve restoran gibi alanlarda çalışamayacak duruma getirmiştir. Bundan dolayı insanlar sadece evde çalışmak zorunda kalmıştır (Vu, 2020).

Uzaktan çalışmanın birçok avantajı ve dezavantajı söz konusudur. Bu avantajların önde gelenleri kuşkusuz, işe gidip gelirken geçirilen zaman ve yapılan harcama olarak gösterilmiştir. Amerika’da yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, evden çalışanlar ofis çalışanlarına göre, yalnızca yakıttan yıllık ortalama 4,523 ABD doları tasarruf etmiş ve ayrıca evlerinde kalıp ofise gitmedikleri zaman için her yıl fazladan 17 günlük boş zaman elde etmişlerdir (Airtasker, 2020). Bununla birlikte uzaktan çalışmak zorunda kalan insanlar için internet faturaları ve evde çalışmak için aldıkları ofis mobilyaları ve elektrik faturaları gibi birçok maliyet de bu yeni durumla birlikte ortaya çıkmıştır (Brown, 2020).

Uzaktan çalışanları %20’ye yakını uzaktan çalışmanın en zor yanının yalnızlık olduğunu belirtmişlerdir (Buffer, 2020). Bu durum Covid-19 sebebiyle uzaktan çalışma deneyiminin insanların evden başka bir ortamda çalışmamaları ile de yakından ilişkilidir.

Ülkemizde ise, uzaktan çalışma, 22 Mart 2020 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı tarafından yayınlanan “COVID-19 Kapsamında Kamu Çalışanlarına Yönelik İlave Tedbirler” konulu genelge ile yürürlüğe girmiştir ve böylece uzaktan çalışma tüm kamu kurum kuruluşlarında uygulanmıştır. Genelgede “Çalıştırılma biçimine bakılmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlara uzaktan çalışma, dönüşümlü çalışma gibi esnek çalışma yöntemleri uygulanabilir” ibaresi kullanılmıştır (Genelge, 2020/4). Uygulama 1 Haziran 2020 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır (csgb, 2020:1). 4 Kasım 2020 tarihinde de İçişleri Bakanlığı tarafından, Koronavirüs Ek Tedbirleri Genelgesi Yayınlanmış ve “Kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere tüm özel sektör (sanayi tesisleri dâhil) kuruluşlarında uzaktan ve /veya dönüşümlü çalışma gibi esnek çalışma yöntemlerinden azami düzeyde sağlanması” ibaresi genelgeye eklenmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2020).

Covid-19’un etkisi ile gündeme gelen ve alınan önlemlerin başında gelen sosyal mesafe uygulaması ile artan uzaktan çalışma yöntemleri ile ilgili yapılan çalışmalarda bazıları yapılacak işlerin ne kadarının uzaktan yapılacağına odaklarken bazıları da ülkeler, kimlikler ve cinsiyetler üzerinden meseleyi ele almıştır. Dingel ve Neiman (2020) Amerika için yaptıkları çalışmada uzaktan çalışma oranını %37 olarak hesaplamışlardır. Aytun ve Özgüzel (2020) Dingel ve Neimanın çalışmalarındaki yöntemi kullanarak Türkiye için uzaktan çalışma oranını hesaplamış ve sonucu %24 olarak bulmuşlardır ve çalışmalarında meslekleri ve sektörleri uzaktan çalışmaya imkân vermesi açısından sıralarken akademisyenlik mesleğini eğitim, bilimsel ve

teknik faaliyetler içinde kategorize edip, uzaktan yapılabilirliği açısından üst sıralarda konumlandırmışlardır. Gottlieb, Grobovsek ve Poschke (2020) zengin ve fakir ülke ayrımı yaptıkları çalışmalarında, fakir ülkeler için kentsel bölgelerde evde çalışma oranını %20, zengin ülkeler için %40 oranında hesaplamışlardır. Mongey, Pilossoph ve Weinberg (2020) yaptıkları çalışmada uzaktan çalışmayacak olan insanların uzaktan çalışanlara göre, daha az eğitilmiş, daha az gelire sahip ve kiracı olma ihtimali yüksek insanlar olduğu sonucuna varmışlardır. Yapılan çalışmaların bazıları da Covid-19'un kadın ve erkek çalışanları farklı şekillerde etkilediğini ortaya koymuştur.

Covid-19'un sebep olduğu işsizliğin, kadınları erkeklerden daha fazla etkilediğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Alon vd.'nin 2020 yılında yapmış oldukları çalışmada kadınların alınan önlemler nedeniyle daha fazla etkilenen sektörlerde istihdam edilmesi önemli bir neden iken, bir diğer neden ise sosyal mesafe önlemleri ile kadınların iş yükünün artması sonucu istihdamdan ayrılmalarıdır.

3. Pandemi ve Kadın

Birleşmiş Milletlere (BM)'e göre kadınlar, genel olarak pandeminin vurucu etkisinden tüm sektörlerde erkeklere göre orantısız bir şekilde etkilenmişlerdir. Bunun temel sebebi kadınların büyük bölümünün kayıt dışı sektörlerde ve hâlihazırda elde ettikleri düşük ücret ve sigortasız işlerde çalışması olarak gösterilmiştir. Ayrıca kadınlar, sağlık sektöründe kadın istihdamının yüksek olması ile birlikte de Covid-19'dan en çok etkilenen grupta yer almışlardır (UN, 2020).

Meslek grupları için kadın ve erkek ayrımı sektörel olarak yapılsa da uzaktan çalışma noktasında kadın çalışanların ev içi emeği ve bu süreçte yaşadıkları önemli bir konu olarak gündeme gelmiştir. Uzaktan çalışma yöntemlerinin akademisyenliğe uygunluğu araştırmalarda ortaya konulsa da etkileri kadın ve erkek akademisyenler açısından farklılık göstermiştir. Kablay (2023) uzaktan çalışma ile işin evden yapılıyor olmasını özel olarak kadın akademisyenlerin iş yükünü artırmadığı sonucuna varırken özellikle küçük çocuğu olan akademisyenler için hem erkek hem de kadın akademisyenlerin iş yükünün artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Uysal ve Yılmaz (2020) yönetici pozisyonundaki kadın akademisyenlerin çoğunun iş yaşam dengesini kuramadığını belirtmiştir. Atay ve Gerçek (2021) kadın akademisyenlerin çoğunluğunun akademik çalışmalarında azalma olduğunu ve odaklanma, motivasyon sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Kadınların geleneksel toplumsal normlara göre daha fazla ev işiyle uğraşması ve çocuk bakımına daha çok zaman ayırması, akademisyenlik mesleğinin nasıl etkileneceği konusunda araştırılması gereken önemli bir konudur.

Pandeminin kadınlar üzerindeki etkisini analiz etmek için pandemi öncesi döneme bakıldığı zaman kadın emeği açısından yine zor bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Nitekim pandemi başlamadan önce de kadınlar erkeklere göre 3 kat daha fazla ev işleri ile ilgilenmekte iken pandemi ile birlikte bu süreç alınan önlemlerin de etkisi

ile kadınların ev içi yüklerinin artmasıyla birlikte daha fazla artmıştır. Nitekim, Mart 2020'den itibaren okulların kapanması 1,5 milyar öğrencinin evde kalmasına neden olmuştur. Bu durum kadınların ev içi yüklerinin çocuk bakımıyla birlikte daha da artmasına sebep olmuştur (UN, 2020). BM'nin pandeminin kadınların durumuna olan etkisi ile ilgili hazırlamış olduğu rapora göre pandemiden önce ortalama 35 saat olan ücretsiz ev ve bakım işi, pandemi ile birlikte haftalık 64 saate çıkmıştır. Erkeklerin de ev işlerine olan katkısı artmakla birlikte haftalık olarak kadınlara oranla 4 saat daha az olduğu ortaya konulmuştur (Chatham House, 2020).

Pandemi ile birlikte alınan önlemlerin başında non-parametrik önlemler dediğimiz, okulların kapanması, toplu etkinliklerin yasaklanması gibi önlemler alınmış ve okulların kapanması ile birlikte kadınların ve özellikle işini uzaktan çalışma şekline dönüştüren kadınların, her gün yemek yapma ve çocuklara bakma sorumlulukları artmıştır. Bu durum erkeklerin yapılan işlere yardımcı olmadıkları anlamına gelmediği gibi kadınların yükünün daha fazla arttığını ortaya koymuştur (Flaherty, 2020). Kadınlar içerisinde de etki aynı düzeyde olmamıştır. Uluslararası Para Fonu'nun raporuna göre, küçük çocuğu olan kadınlar diğer kadınlara göre, daha fazla iş kaybı ve iş saatlerinde azalma sorunu ile karşı karşıya kalmıştır.

Bu süreç kadın akademisyenlerin performansını da etkilemiştir. Covid-19 sürecinde bilinen bazı akademik dergilerin editörleri kadınlardan erkeklere göre daha az makale aldıklarını belirtmişlerdir (Kitchener, 2020). Bazı çalışmalar evden çalışan annelerin, işlerine ek olarak çocukların uzaktan eğitimine yardım da dâhil olmak üzere ev işlerinin artmasının onları strese soktuğunu ortaya koymuştur (Madansky, 2020). Bununla birlikte yapılan bazı çalışmalarda da kadın çalışanların ve annelerin uzaktan çalışma yönteminden erkekler ve babalara göre daha az memnun olduğu ortaya çıkmıştır (Have her back, 2020).

Bununla birlikte Covid-19'un insanların yaşadığı en zor süreçlerden biri olduğunu ve bu süreçte akademisyenlerin üretimde bulunmalarının beklenmemesi gerektiği üzerinde duran araştırmacılar vardır. Örneğin Antipodes ve IJURR (International Journal of Urban and Regional Research) gibi bazı yayın kuruluşları yeni makale gönderimlerini ve hakem işlemlerini durdurduğunu açıklamıştır (BCNUEJ, 2020).

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji araştırma (olgu bilim) deseninden yararlanılmıştır. Nitel araştırma, sosyal olguları bağlı oldukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünüşleriyle gözlem, görüşme ya da belgeleri değerlendirme yöntemiyle bilgi edinme ve bu bilgileri analiz ederek kuram geliştirme olarak tanımlanmaktadır (İslamoğlu ve Alınışık, 2014: 208). Fenomenoloji araştırma desen ise genel olarak farkında olduğumuz, tamamen yabancı olmadığımız ancak tam anlamıyla ve derinlemesine kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlamaktadır. Fenomenoloji araştırma deseninde incelenen

fenomene ilişkin katılımcıların deneyimlerinin özüne ulaşılması amaçlanmaktadır. Kısaca fenomenoloji araştırma deseninin temeli, kişisel deneyimlerden oluşmaktadır. Bu sebeple, fenomenoloji araştırma deseninin diğer nitel araştırma desenlerinden farklı, kendine özgü bir analiz süreci bulunmaktadır (Yılmaz ve Şahin, 2016: 49; Akturan ve Esen, 2008, s. 83). Bu yönüyle düşünüldüğünde Iğdır ili sınırları içerisinde yer alan ve bir kamu kurumu olan Iğdır Üniversitesi'nde çalışan kadın akademisyenlerin pandemi döneminde evden çalışma durumunda yaşadıkları deneyimler bu çalışmanın fenomeni olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların bu süreçteki ev ve iş deneyimleri çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu çalışma için veri toplama yöntemi olarak görüşme tekniği uygulanmış ve görüşme için yarı yapılandırılmış sorular hazırlanmıştır ve katılımcılara sorulmuştur. Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniği, katılımcılara yaşamları ile ilgili sorular sorularak ve katılımcıların cevaplarının dinlenerek gerçekleştirildiği sözlü bir iletişim yöntemi olarak kabul edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014 : 37). **“Uzaktan Çalışma Yönteminin Kadın Akademisyenler Üzerine Etkisi: Iğdır Örneği”** başlıklı bu çalışmanın evrenini Iğdır Üniversitesi'nde çalışmakta olan kadın akademisyenler oluşturmaktadır. Ayrıca görüşme yapılacak katılımcıların seçiminde, katılımcıların evreni temsil etme gücüne değil araştırma konusuyla doğrudan ilgisi olup olmaması durumuna bakılmaktadır. Bu nedenle de çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi seçilmiştir. Çünkü amaçlı örnekleme yönteminde araştırmanın amacına ve araştırma için yeterli bilgiye sahip örneklemin baz alınması gerekir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021:92).

Fenomenolojik araştırmalarda örneklem seçimi ve uygulanacak yöntemler dar aralıkta olmaktadır. Bu nedenle de örnekleme dahil olan tüm katılımcılar çalışılan olguyu yani fenomeni tecrübe etmiş ya da bu fenomen ile alakalı tecrübeye sahip kişiler ile temasta bulunmuş olmalıdır. Bu sebeple de fenomenoloji araştırma deseni ile çalışacak araştırmacılar fenomeni tecrübe etmiş kişilere ihtiyaç duymaları nedeniyle amaca yönelik örnekleme yöntemini tercih etmektedirler (Baltacı, 2018 : 263).

Ayrıca çalışmada geçerlik ve güvenilirlik arttırmak amacıyla öncelikle çalışılması planlanan konu hakkında bir ön hazırlık yapılarak daha önce bu konuda yapılan çalışmalar ve bu konuda ne tür sorular hazırlanması gerektiği araştırılmıştır. Çalışmada katılımcıların cevap verebileceği şekilde yarı yapılandırılmış sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan soruların Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 04.06.2021 tarih E-37077861-200-35288 sayılı yazı ile etik onayı alınmıştır. Etik onay alındıktan ve katılımcılar ile görüşülüp uygun zaman belirlendikten sonra görüşmelere başlanılmıştır. Görüşmeler her bir katılımcının uygun oldukları zamanda yapılmıştır. Katılımcıların seçiminde çalışma ile ilgili daha detaylı bilgi alınması amacıyla görüşmeye istekli olan kişiler tercih edilmiştir. Görüşme sırasında katılımcılara sorular sorulmuş ve sorular sorulmadan önce katılımcılardan ses kaydı alınması hususunda izin istenmiştir. Ses kayıtları daha sonra araştırmacılar tarafından Word dosyası olarak bilgisayara aktarılmıştır.

Görüşülen her bir kadın akademisyen K1, K2, K3... olarak kodlanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar ve formda yer alan sorular doğrultusunda ana tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Daha sonraki aşamada ise oluşturulan ana tema ve alt temalar "MAXQDA 18" nitel veri analizi programında kullanılmıştır. "MAXQDA 18" nitel veri analizi programı araştırma yapıcılara verileri kodlama ve görselleştirme gibi konularda önemli katkılar sağlamaktadır. Bu tür programlar (MAXQDA 18, NVİVO, Qda Miner) nitel veri analiz uygulamalarında güvenilirliği artırıcı yönde katkılar sunmaktadır (Demirel ve Kırıcı Tekeli, 2020 : 320). Ayrıca temaların doğru olarak oluşturulduğunu kontrol etmek amacı ile elde edilen veriler nitel veri analizi konusunda uzman olan bir akademisyen tarafından da incelenmiştir.

5.Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulguları başlığında çalışmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine yer verilmekte aynı zamanda bireylerin görüşme esnasında vermiş oldukları cevapların analizi ve analiz sonuçları incelenmektedir. Bu çalışmaya katılanlar Iğdır Üniversitesi'nde görev yapmakta olan kadın akademisyenler olup, görüşmeye 10 kadın katılımcı dâhil olmuştur. Bu başlıkta öncelikle katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiş ve her bir katılımcı K1, K2, K3...gibi kodlarla isimlendirilmiştir. Daha sonra katılımcıların verdikleri cevaplara göre çalışmanın ana tema ve alt temaları belirlenmiştir. Bu çalışma betimsel bir çalışma olarak incelenmiş ve çalışmada betimsel bulguları anlayabilmek amacıyla kelime frekans analizi (MAXDicto), kelime bulutu ve kod-alt kod-bölümler modeli gibi analizler yapılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Durumu	Çalışma Süresi	Akademik Kadrosu
K1	36	Evli	1	12 Yıl	Dr. Öğr. Üyesi
K2	39	Evli	1	6 Yıl	Dr. Öğr. Üyesi
K3	41	Evli	2	14 Yıl	Dr. Öğr. Üyesi
K4	34	Bekar	-	7 Yıl	Dr. Öğr. Üyesi
K5	32	Bekar	-	5,5 Yıl	Arş. Görevlisi
K6	40	Bekar	-	8 yıl	Dr. Öğr. Üyesi
K7	38	Evli	1	9 Yıl	Öğr. Görevlisi
K8	40	Bekar	1	1,5 Yıl	Öğr. Görevlisi
K9	36	Evli	1	11 Yıl	Dr.Arş.Görevlisi
K10	36	Evli	1	9 Yılı	Dr. Öğr. Üyesi

Tablo 1'de katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir. Araştırmaya katılan kadın akademisyenlerin çoğunun evli ve çocuğu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan evli katılımcılardan sadece birinin 2 çocuğu olduğu bilinmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun dokorasını bitirmiş, aynı zamanda Dr. Öğr. Üyesi

kadrosunda olduğu görülmektedir. Araştırmaya dâhil olan katılımcıların bir kısmı görev yaptıkları birimlerin çalışmada yer almasını istemedikleri için tabloya birimler eklenmemiştir.

Tablo 2. Görüşmelerde Belirlenen Ana Tema ve Alt Temalar

Ana Temalar	Alt Temalar
Dezavantajlar	Çalışma disiplinin azalması Çalışma verimliliğinin düşüklüğü Öğrenci ile aktif bir eğitimin olmaması İş Yaşam Dengesinin Bozulması Çocuk bakımı için harcanan sürenin artması Mesainin olmaması
Avantajlar	Zaman tasarrufu Mekân kolaylığı Yoldan tasarruf (Ekonomik Açıdan) Derslerin online olması

Kadın akademisyenler ile yapılan mülakat sonrası akademisyenlerin izni ile alınan ses kayıtları deşifre edilmiş ve belge olarak Word dosyasına eklenmiştir. Word dosyası MAXQDA programına yüklenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda MAXQDA sistemi üzerinden ana tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Yapılan görüşme sonrasında elde edilen ana temalar ve alt temalar Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo 2’de görüldüğü üzere mülakat sonucunda iki ana tema (Dezavantaj ve Avantaj) ve 10 alt tema ortaya çıkmıştır.

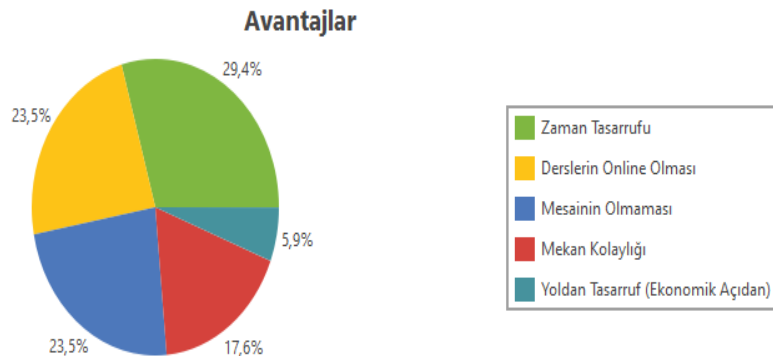
Bu çalışmada betimsel bulguları belirlemek amacıyla kelime frekans analizi ve kelime bulutu oluşturulmuştur. Çalışmanın anahtar kelimelerinin belirlenmesi amacıyla öncelikle “MAXQDA” yazılımının “MAXDicto” modülü kullanılmış ve ayrıca frekans analizi yapılmıştır. Katılımcıların söylemiş olduğu bütün ifadeler listelenerek kelime taraması yapılmış ve katılımcıların görüşmelerinde kullanılan tüm sözcükler listelenmiştir. Ancak bazı kelimeler kelime bulutu dışında tutulmuştur ve bunun için bir hariç listesi hazırlanmıştır. Hazırlanan hariç listesinde “ama, ancak, artık, ben, belki, bir, biz” gibi kelimeler bulunmaktadır. “Kelime Bulutu” analizinin son hali hariç listesine göre uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre çalışmada toplam 4193 sözcük içerisinde 2211 sözcük grubu tespit edilmiştir. Şekil 1 katılımcıların sorulara vermiş olduğu cevaplara göre en fazla tekrarlanan 75 kelimedenden oluşan kelime bulutu görselini göstermektedir. Şekil 1’de gösterilen her kelime, frekansının büyüklüğüyle doğru orantılı olarak gösterilmektedir. Yani kelime bulutundaki herhangi bir kelime diğer kelimelerden büyük görünüyorsa o kelimenin frekansı da diğerlerinden büyüktür (Sökmen Gürçam ve Güneş, 2021:41). Şekil 1’de gösterilen kelime bulutunda en fazla göz önünde olan kelimeler ise “zaman (71), pandemi (70), covid (59), çalışma (50), dönemde (48), akademik (46), evden (44)” gibi kelimelerdir.

Şekil 1. En Fazla Kullanılan Kelimelere Ait Kelime Bulutu

Evde çalışma yöntemi hakkındaki soruların analizi yapıldığında katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda “Avantaj” ve “Dezavantaj” ana temaları belirlenmiştir. “Avantaj” ana temasının alt temaları ise “Mesainin Olmaması, Zaman Tasarrufu, Mekân Kolaylığı, Yoldan Tasarruf (Ekonomik Açıdan), Derslerin Online Olması” olarak sıralanmaktadır. “Dezavantaj” ana temasında ise “Çalışma Disiplinin Azalması, Çalışma Verimliliğinin Düşüklüğü, Yüz yüze Eğitimin Olmaması, İş-Yaşam Dengesinin Bozulması, Çocuk Bakımı ile Harcanan Sürenin Artması” gibi temalar yer almaktadır. Yapılan analizler sonucunda katılımcılar tarafından en fazla dile getirilen alt temalar “Dezavantaj” ana teması alt başlığında yer alan “Çalışma Verimliliğinin Düşmesi” ve “İş Yaşam Dengesinin Bozulması” alt temaları olarak görülmektedir. İkinci en çok bahsedilen alt tema ise “Mental Yorgunluk” olmaktadır. Analiz sonucunda ortaya çıkan bir diğer sonuca göre katılımcıların en az bahsettiği alt tema ise “Avantaj” ana temasında yer alan “Yoldan Tasarruf” alt temasıdır. Buna göre “Yoldan Tasarruf” temasının katılımcılar tarafından çok fazla değerlendirilmediği görülmektedir.

Şekil 2. “Avantaj” Ana Temasında Yer Alan Alt Temaların Yüzde Grafiği.

“Avantaj” ana temasına ait alt temalara ilişkin yüzdesel grafik şekil 2’de gösterilmektedir. “Avantaj” ana temasına ait alt temalar incelendiğinde %29,4’ lük bir oranda “Zaman Tasarrufu” alt temasının katılımcılar tarafından daha fazla vurgulandığı görülmektedir. Katılımcılar “Zaman Tasarrufu” alt temasının avantaj sağladığını ancak bu avantajın diğer dezavantajlarının yanında çok önemli bir paya sahip olmadığını düşünmektedirler. Katılımcıların “Derslerin Online Olması” ve “Mesainin Olmaması” alt temalarını aynı oranda değerlendirdikleri de başka bir sonuçtur.

Katılımcıların “Zaman Tasarrufu” alt temasına ilişkin değerlendirmeleri aşağıda yer almaktadır.

“Günlük bir saatlik yoldan trafikten tasarrufumuz oldu ama bu avantaj dezavantajının yanında çok küçük kaldı.” (K1)

“Covid-19 döneminde evden çalışmanın en kolay yönü bence zaman konusu. Çünkü pandemi döneminde okula gitmek için hazırlanma süresi kendimize kalmış oldu” (K5)

“En büyük avantajı sanırım ders saatinin azlığından dolayı biraz daha çocuğuma kendime vakit ayırma durumu söz konusu olabilir. Zamanın biraz daha bana kalması olabilir.” (K8)

Katılımcıların “Derslerin Online Olması” alt temasına ilişkin değerlendirmeleri aşağıda verilmektedir.

“Covid-19 döneminde evden çalışmanın en kolay yönü de yine online dersler diyebilirim benim için online dersler kolaydı. Çünkü o dönemde öğrenci sayım da çok fazla değildi ve pandemi döneminde okulda öğrenci ile birebir temas halinde olmaktan ziyade online ders tabii ki daha çekici geldi.” (K7)

“Covid-19 döneminde evden çalışılma dönemlerinde ders saatlerinin yüz yüze göre daha az olması benim için bir avantaj oldu, sağlık açısından da tabii gidip gelmediğimiz için o da bir avantaj oldu. En büyük avantajı sanırım ders saatinin azlığından dolayı biraz daha çocuğuma kendime vakit ayırma durumu söz konusu oldu” (K8)

“Online eğitim yüz yüze eğitime göre süre olarak daha avantajlı olmaktadır. Online olunca kimsenin yüzünü göremiyorsunuz, öğrenci kamerasını açmıyor, online eğitim süre olarak bir avantaj gibi gözüküyor ama verimli değil ve beni daha fazla yordu.” (K6)

Katılımcılar online eğitimi hem zaman hem de Covid-19 döneminde hastalıktan sakınma konusunda bir avantaj olarak görmelerine rağmen bu süreci verimlilik noktasında dezavantajlı bir durum olarak ifade etmektedirler.

Katılımcıların “Mesainin Olmaması” alt temasına ilişkin değerlendirmeleri aşağıda verilmektedir.

“Mesainin olmaması nedeniyle günlük bir saatlik yoldan trafikten tasarrufumuz oldu ama bu avantaj dezavantajının yanında çok küçük kaldı.” (K1)

“Covid-19 döneminde evden çalışılması nedeniyle mesainin olmaması evden çalışmanın kolay yönüydü. Hani belli günler evde kalmak ama sürekli öyle bir çalışma şeklini ben kendi adıma istemem.” (K9)

Katılımcıların yukarıda vermiş oldukları cevaplar neticesinde katılımcıların işe gidip gelme iş için hazırlanma sürelerinin kendilerine kaldığı sonucuna varılmaktadır.

Katılımcıların “Mekân Kolaylığı” alt temasına ilişkin değerlendirmeleri aşağıda verilmektedir.

“Covid-19 döneminde evden çalışmanın en kolay yönü benim açımdan sadece mekân kolaylığının olması. Çünkü online dersi ev rahatlığı ile yapabiliyorken yüz yüze eğitimde fakülteye gelmek durumunda kalıyorduk. Ancak buna rağmen online ders yerine elbette ki yüz yüze ders yapmayı tercih ederim” (K3)

“Bu dönemde evden çalıştığımız için evin rahatlığını kullanarak örneğin daha rahat kıyafetlerle hemen online derse başlamak ve ders sonrası evde olduğum için ev ile ilgili işlerimi daha kolay yapmak gibi durumlar açısından evden çalışmak daha kolay oldu” (K10)

Katılımcıların yukarıda vermiş olduğu cevaplara göre “Mekân Kolaylığı” alt teması uzaktan çalışma, katılımcılar tarafından daha çok rahatlık ekseninde değerlendirilmektedir. Ancak buna rağmen katılımcılar yüz yüze eğitimi online derse tercih etmektedirler.

Katılımcıların “Yoldan Tasarruf” alt temasına ilişkin değerlendirmeleri aşağıda verilmektedir.

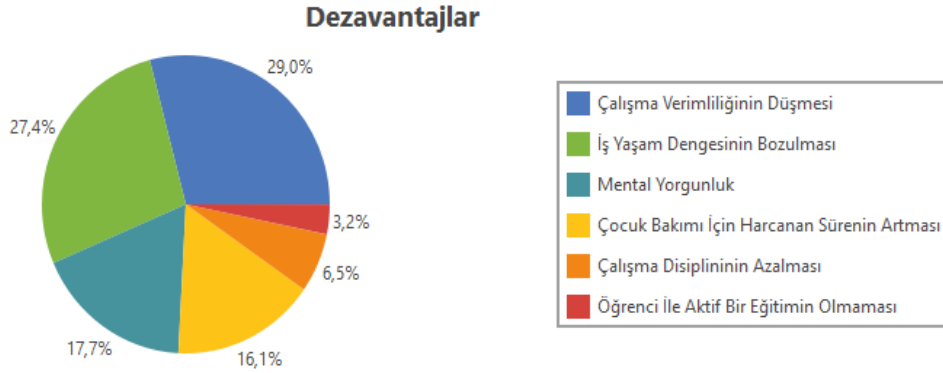
“Günlük bir saatlik yoldan trafikten tasarrufumuz oldu ama bu avantaj dezavantajının yanında çok küçük kaldı.” (K1)

K1 tarafından verilen yukarıdaki ifade hem “Zaman Tasarrufu” hem de “Yoldan Tasarruf” alt temaları içerisine girmektedir.

“Covid 19 döneminde evden çalıştığımız için işe gidip gelme durumumuz olmadığından dolayı benzine ayırdığımız bütçe cebimizde kalmış oldu.” (K10)

“Dezavantaj ana temasına ait alt temalara ilişkin yüzdesel grafik şekil 3’te verilmektedir. Bu temalar incelendiğinde %29,0’luk bir oranda “Çalışma Verimliliğinin Düşmesi” alt temasının katılımcılar tarafından daha fazla vurgulandığı görülmektedir. Katılımcılar tarafından daha fazla vurgulanan ikinci alt tema ise %27,4’lük bir oranla “İş Yaşam Dengesinin Bozulması” alt teması olmaktadır. Katılımcılar tarafından en az bahsedilen alt tema ise % 3,2’lik bir oranla “Öğrenci ile Aktif Bir Eğitimin Olmaması” alt teması olmaktadır.

Şekil 3. “Dezavantaj” Ana Temasında Yer Alan Alt Temaların Yüzde Grafiği.

Katılımcıların “Çalışma Verimliliğinin Düşmesi” alt temasına ilişkin ifadeleri aşağıda verilmektedir.

“Covid-19 döneminde evden çalışmanın en zor tarafı olarak şunu söyleyebilirim evde akademik çalışmalarımı yürütebilme konusunda biraz zaman kaybı yaşadım. Çünkü evde haberlere televizyona takılırsam biraz psikolojik olarak moral bozukluğu yaşadım. Ayrıca evde çalışınca başka şeylerle uğraşıyorum. Ama iş yerinde olunca daha iyi çalışabiliyorum. Covid döneminde evden çalıştığımız için maalesef çalışma verimliliğim artmadı” (K5)

“Covid-19 döneminde çalıştım ama verimli olmadı, online derslerde verimli olmadı bizim için. Çünkü herkesin interneti yok, öğrenciler katılamıyorlar biz elimizden geldiği kadar derslerimizi anlattık öğrencilere katkı sağlayalım dedik ama öğrencilerin ne kadar imkâna ulaşabildi yani öğrenci köyde oturuyor. Şimdi gel benim dersime katıl, çıkacak bir dağın tepesine interneti ancak oradan çekecek, bu hepimizi etkiledi.” (K6)

“Covid-19 döneminde evden çalışmanın en zor yönü için şunu söyleyebilirim evden çalışmanın iş yerindeki ortama göre daha verimsiz geçtiğini düşünüyorum, evde bir zorunluluk varsa yetiştirmeye çalıştığım bir iş varsa yaptım onun dışında diğer her şeyi geri plana attım beklettim. İşyerinde illaki sürekli bir çalışma halinde oluyorsunuz ama evde bu pek mümkün olmadı.” (K9)

Çalışma verimliliği alt teması altında, katılımcılar evde geçirilen sürenin çalışmayı engelleyici etmenlere sebep olduğunu ve çalışma ortamı olarak evi değil de işyerlerini daha uygun bulduklarını söylemişlerdir. Bununla birlikte ders anlatımı noktasında öğrencilerinin derse katılımında yaşadıkları sorunun kendilerini de etkilediğini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların “İş Yaşam Dengesinin Bozulması” alt temasına ilişkin ifadeleri aşağıda verilmektedir.

“Pandemi döneminde benim için evden çalışmanın en zor yanı akademik çalışmalara daha fazla zaman ayıramamaktı. Bakmakla yükümlü olduğum kayınvalidem var,

bizimle yaşıyor. Bu yönden de sıkıntılar yaşadık yaşlı bakıma ihtiyaç var, daha yoğun oldu sende evde olunca, normalde işte oluyorsun o zaman hissetmiyorsun.” (K2)

“Ev işi yapmak ya da akademik çalışmalar yapmak için öncelik belirlemek zorunda kaldığım anlarda ev işi yapmayı öncelik olarak belirlediğim zamanlar çok oldu. Akademik çalışma yapmayı tercih ederdim ama evi kontrol etme yürütme süreci sende olduğu için ev işi yapmak zorunda kalabiliyorsun” (K3)

“Pandemide evde olduğum süre içinde haliyle fırsat buldukça ev işlerine dâhil olmaya başladığımı fark ettim. Hani okulda olduğunuz sürece sadece çalışmanıza aktifleştirdiğiniz dönemler oluyor fakat evde iken haliyle dağımalar kopmalar yaşandı o süreç içerisinde. Bir de dönem dönem çocukla kaldığımız evrelerde ders dönemleri biraz daha sıkıntılı olmaya başladı çünkü hem çocuk hem online ders aralarda kopmalarımız yaşandı diyebilirim bu süreç için” (K7)

“Ben evde yemek yoksa ya da evin bir tarafı kirliyse rahat edemeyen bir insanım. Kendimi hiçbir şeye de veremeyen bir insanım. Onu yaptıktan sonra daha motive olan bir insanım belki işe gitsem bunu düşünmezdim ama evde olunca onları halletmeden başka bir yere kafam kaymıyor o nedenle önceliğim yemek ve ev işi oldu itiraf edeyim yani.” (K8)

İş ve yaşam dengesi, bireyin iş dışındaki yaşamında üstlendiği roller arasında çatışmanın en yüksek seviyede olması olarak tanımlanmaktadır (Clark,2000:748-750). Bireylerin günlük hayat içindeki sahip oldukları roller, istekleri ile çalışma hayatında sahip oldukları rolleri, beklentileri arzuları çatışabilmektedir. Bu da iş-yaşam dengesinin bozulmasına sebep olabilmektedir (Işıl ve Koçoğlu, 2014:310). Covid-19 özelinde ise, kadın akademisyenlerin ev dışında başka bir alanda çalışma imkânı bulamaması, evde ev işleri ve çocuk bakımını da üstlenmeleri durumu bu çatışma yaşanmış ve bu durumda çalışma verimliliğini etkilemiştir. Nitekim katılımcıların üstünde durduğu en önemli konu bu durum olmuştur.

Katılımcıların “Mental Yorgunluk” alt temasına ilişkin ifadeleri aşağıda verilmektedir.

“Mental olarak yorgun hissediyorum bir taraftan işlerini aksatmış olmanın verdiği bir rahatsızlık bir taraftan çocuğumla doğru ilgilenemedim mi’nin verdiği rahatsızlık, iki şeyin arasında kalmak zor. Bir işte iyi olmak için bir tek şey yapmak lazım muhtemelen biz bu süreçte hem annelik hem akademisyenlik yapmaya çalıştık o yüzden biraz zor bir süreç oldu.” (K1)

“Pandemi dolayısıyla yaşadığım kaygının iş hayatımı da olumsuz etkilediğini düşünüyorum bu nedenle de kendimi mental olarak daha fazla yıpranmış hissediyorum. Zaten süreç sadece akademik açıdan değil, her yönüyle olumsuz bir durum oluşturdu. Eşim dersim olduğu zaman çocukla ilgileniyordu, tabii ki destek oldu ev işlerinde de oldu. Ama süreç bizim açımızdan çok zordu.” (K2)

“Pandemi döneminde mental olarak kesinlikle yıpranmış hissettim. Çünkü dediğim gibi krizi yönetemedim, bazı anlarda çok duygusal ya da korkak olabiliyorum

bilmediğim şey korkutucu geliyor. Gerçi herkes böyledir ama daha çok böyle yordu beni bu süreç.” (K4)

“Covid döneminde mental olarak kendimi daha fazla yıpranmış hissediyorum. Korona sürecinin beni çok yıprattığını düşünüyorum. Dediğim gibi evde iki çocuk ve bununla beraber ev işlerinin benim üzerimde olması beni mental olarak çok yıprattı. Bu süreçte eşim çalıştığı için bana yardımı da dokunmadı diyebilirim. Bu nedenle evin her şeyiyle hep ben ilgilendim. Bu durumda beni olumsuz etkiledi. Bu süreçte eşim ve ben Covide yakalandık. O süreçte eşim daha rahat geçirdiği için o bana daha çok yardımcı oldu.” (K3)

Katılımcılar Covid-19 gibi bir salgını ile birlikte uzaktan çalışma durumunda kalmaları ve bu noktada ev içinde ev işi ve akademik çalışma yapma sorumluluğu arasında kalmayı mental olarak yıpranmış olmak ile ilişkilendirmişlerdir. Buna hem salgının ne getireceğinin belli olmaması hem de evden çalışmak için gerekli olan ön hazırlığın yapılamaması sebep olmuştur.

Katılımcıların “Çocuk Bakımı İçin Harcanan Sürenin Artması” alt temasına ilişkin ifadeleri aşağıda verilmektedir.

“Evden çalışmanın en zor yanı çocuklarla birlikte süreci yürütmek oldu. Çocuklar olduğu için çocuğun eğitimi devam ettiği için uzaktan eğitim şeklinde birde benim çocuğum özel okulda olduğu için onunda aynı üniversite gibi onunda günlük online dersleri oldu. Hatta bir süre sabah 8 öğlen 4’e kadar sürdü. Öyle olduğu zaman çok zor oldu. Onun eğitim hayatı da devam ediyordu çünkü.” (K3)

“Covid 19 döneminin dezavantajlarından biri de benim açımdan bakmakla yükümlü olduğum bir çocuğum var ve bu nedenle çocuğumun bakımı ile ilgilenmem gerektiği için biraz yorucu oldu.” (K1)

“Pandemide çocukla daha çok ilgilenme durumum oldu. Sadece ihtiyaçlar dolayısı ile, yani yeme içme dışında ev işlerine özel bir süre ayırmadım. Sadece yeme içme ile ilgilendim. Çünkü gün içinde derslerimiz oluyordu, online derslerimize yetişmek zorunda kaldığımız için ev yeri geldiğinde kendi halinde kalabiliyordu o dönemde. Pandemi ile birlikte ev işlerine daha fazla zaman ayırmadım. Çünkü çocuk olduğu için çocuğa zaman ayırdım” (K7)

Pandemi döneminde, okulların ve kreşlerin ilk etapta kapalı olması, çocuk sahibi kadın akademisyenler için iş yükünü daha da artırmış ve bir yandan yeni çalışma sürecine adapte olmaya çalışılırken, bir yandan da evde kalan çocuklarla ilgilenme zorunluluğu doğmuştur.

Katılımcıların “Çalışma Disiplininin Azalması” alt temasına ilişkin ifadeleri aşağıda verilmektedir.

“Benim için ev dinlenme alanı yani işten eve gittiğiniz zaman evde oturup dinleneceksiniz çayınızı demleyeceksiniz televizyonunuzu izleyeceksiniz. Belki akademisyenlerden beklenmeyen davranışlar ama benim zihnimde ev dinlenme yeri olduğu için eve gittiğim zaman dinlenmeyi tercih eden bir insanım haliyle devamlı evde bulunduğunuz zaman çalışmıyorsunuz çünkü iş ortamında çalışmaya

başlamışsın, kütüphane ortamında veya bir kendi çalışma ortamınızda buna alıştığınız zaman evde her ne kadar bir çalışma ortamı düzenlemiş olsanız da bilinçaltınızda eğer ev dinlenme yeri ise onu aşamıyorsunuz.” (K6)

“Covid döneminin benim için zor olan tarafı ev işlerine ayırdığım süre ve çocuğumla birlikte geçirdiğim zamanın çok olması nedeniyle çalışmalarına yeterince vakit ayıramama konusunda oldu. İş yerine gittiğimde derste önce ya da dersten sonra bilgisayar açıp bir şeyler yazarken maalesef evde durum daha farklı oluyor. Bu nedenle çalışma disiplininin azaldığını düşünüyorum.” (K10).

Kişilerin çalışmak için işyerlerine gelmesi, disiplin ve düzen noktasında evden ayrılmaktadır. Nitekim çalışmamıza konu olan kadın akademisyenler için işyeri yani fakülte akademik çalışmalarının daha aktif olarak gerçekleştirdikleri mekânlardır. Evde ev işleri ve çocuk bakımının olması, disiplini sağlamak açısından zor bir süreç olmuştur.

Katılımcıların “Öğrenci ile Aktif Bir Eğitimin Olmaması” alt temasına ilişkin ifadelere aşağıda yer verilmektedir.

“Covid-19 döneminde evden çalışmanın en zor yanı benim için online ders anlatmak oldu. Çünkü ders anlatmak benim açımdan çok yorucu oldu. Çünkü öğrenciler anlaşıyor diye türlü türlü anlatma yöntemleri seçmeye çalıştım onların interneti falan da çok iyi olmadığı için sadece sesle katılabiliyordu bazıları, hepsi katılamıyordu zaten hepsine ulaşılabilir olmak yani konuları anlamaları için çok yoğunlaştım. Bu nedenle pandemi sonrası dönemde okulda olup ders anlatmayı tercih ederim. Çünkü okula gelip okulda çalışma çok daha iyi benim için, ders verme yüz yüze daha iyi, en azından öğrencilerin anlayıp anlamadığını gözlerinden de görüyorum. Sorularından olsun, o açıdan kolay.” (K4)

“Online dersler bizim için verimli olmadı. Çünkü herkesin interneti yok, öğrenciler katılamıyorlar biz elimizden geldiği kadar derslerimizi anlattık öğrencilere katkı sağlayalım dedik ama öğrencilerin ne kadar imkana ulaşabildi yani öğrenci köyde oturuyor. Şimdi gel benim dersime katıl, çıkacak bir dağın tepesine interneti ancak oradan çekecek, bu hepimizi etkiledi. Bu nedenle öğrencilerle yüz yüze aktif bir eğitimin olmasını isterim” (K6)

Katılımcılar, öğrenciler ile gerçekleştirilen uzaktan eğitimi, öğrencilerin internet erişim problemi ve online olarak iletişimin tam olarak sağlanamaması durumunu ifade ederek bu süreci aktif bir eğitim olarak görmemişlerdir. Bu sürecin verimli olmadığını vurgulamışlardır. Çünkü, eğitim gibi interaktif bir sürecin soru cevaplarla, aktif olarak bir arada olmakla etkisi azımsanmayacak düzeydedir. Nitekim bu süreçte uzaktan eğitime bir ön hazırlık yapılmadan geçilmiş ve adaptasyon sağlanamamıştır. Bununla birlikte uzaktan eğitimde yaşanan kısıtlı süre, çoğu zaman soruna sebebiyet vermiştir.

5.Sonuç ve Değerlendirme

Beklenmedik ve önceki deneyimlerden farklı bir kriz olan Covid-19 karşısında, hükümetler ve bireyler belirsizlik içinde kalmışlardır. Hızla alınan önlemler hayati önem taşıdığı için önceden bir hazırlık süreci yaşanmamıştır. Örneğin, uzaktan çalışma uygulamaları hızla hayata geçirilmiş ama bu model tüm sektörlerde uygulanabilir olmadığı için bazı işler için etkili önlemler alınamamıştır. Alınan diğer önlemlerden biri olan okulların kapanması, çocuk bakımı konusunda zorluklar yaşayan, çocuklarına bakacak destek sistemleri olmayan bireyleri etkilemiştir. Uzaktan çalışanlar, işleri ile ilgilenirken aynı zamanda çocuklarına bakma sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalmışlardır. Bu süreç herkesi eşit bir şekilde etkilememiştir; özellikle çalışan kadınlar, iş hayatının yanı sıra ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgili ek sorumluluklar nedeniyle daha fazla zorlanmışlardır. Kadınlar, ev işlerini ve çocuk bakımını üstlenirken aynı zamanda işlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Bu durum, cinsiyet eşitsizliğini daha da belirginleştirmiş ve krizin etkilerini hissetme noktasında kadınları daha hassas kılmıştır.

Kadın akademisyenlere yönelik yaptığımız çalışmada, katılımcılar en çok ev ve iş dengesinde yaşadıkları zorlukları vurgulamışlardır. Uzaktan eğitim sürecine çocukların dâhil olması, akademisyen kadınlar üzerinde çocukla ilgili iş yükünü artırmıştır. Bu durum akademisyen kadınların hem profesyonel görevlerini yerine getirme hem de aile sorumluluklarını dengeleme çabalarını daha da zorlaştırmıştır.

Evden çalışmanın zaman tasarrufu, mesai esnekliği, mekân kolaylığı ve benzin tasarrufu gibi birçok avantajı bulunsa da, eğitim sektöründe verimlilik göz önüne alındığında, bu durumun mecburi olmadıkça tercih edilmeyeceği ve kadın akademisyenler için iş-yaşam dengesi ve akademik verimlilik açısından uygun olmadığını ortaya koymuştur. Katılımcılarımızın çoğu, tercih yapma durumunda uzaktan çalışma yerine eski düzende işlerine devam etmeyi istediklerini ifade etmişlerdir.

Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, kadın akademisyenlerin çoğunluğu uzaktan çalışmayı tercih etmemelerinin temel nedenlerinden birini, online eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve öğrencilerin internet erişimi konusundaki zorluklar olarak belirtmiştir. Ayrıca, katılımcılar eski düzenlerinde ofislerini kullanarak çalışmanın, akademik çalışmalarına daha fazla zaman ayırmalarına ve daha disiplinli bir şekilde çalışmalarına olanak tanıdığını ifade etmişlerdir.

Uzaktan çalışmanın öğrenciler üzerindeki etkisi ise, online eğitim ile örgün eğitim arasındaki farklılıkların belirginleşmesi olarak kendini göstermiştir. Uzaktan eğitim, öğrencilerle akademisyenler arasındaki etkileşimin sınırlı olması nedeniyle, öğrencilerin öğrenme sürecinde daha izole bir duruma düşmesine neden olmuştur.

Bu bulgular, kriz dönemlerinde alınan önlemlerin cinsiyet temelli eşitsizlikleri artırabileceğini ve uzaktan çalışma modellerinin tüm sektörler ve profesyoneller için uygun olmadığını göstermektedir. Bu tür durumların anlaşılması, gelecekte benzer krizlere karşı daha etkili ve cinsiyet eşitliğini gözetken önlemlerin alınmasına katkı sağlayabilir.

Kaynaklar

Airtasker (2020) 31 Mart 2020, [The Benefits of Working From Home - Airtasker Blog](#) Erişim Tarihi : 18.05.2021.

Akturan, U. ve Esen, A. (2008). Fenomenoloji, Nitel Araştırma Yöntemleri, (Editörler: Baş, T. ve Akturan, U.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Dış İlişkiler Müdürlüğü (2020), Dış İlişkiler e- bülteni sayı:32

Alon, T., Doepke M., Rumsey J., ve Tertilt, M (2020) "This Time It's Different : The Role of Women's Employment In A Pandemic Recession" NBER August.

Atay, E.S ve Gerçek, M (2021) "İş-yaşam çatışmasının Koronavirüs (Covid-19) pandemisi sürecinde yeniden değerlendirilmesi : Kadın akademisyenler açısından nitel bir araştırma" BAUNSOBED,24 (45), 2021,203-241

Aytun, U ve Özgüzel, C. (2020) "Covid-19 Sonucunda Evden Çalışabilirlik ve Eşitsizliğe Etkileri" İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü. Temmuz 2020-013 Politika Raporu.

Baltacı, A. (2018). "Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme", Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, ss: 231-274.

Brown (2020) 18 Mayıs 2020, "Home Office are expensive : Study says most people didnt have one before coronavirus" [Remote work: Most people didn't have a home office before coronavirus \(usatoday.com\)](#), Erişim Tarihi : 18.05.2021.

BCNUEJ (2020) "Academia In The Time of Covid-19 : Our Change To Develop An Ethics of Care" March 31. <http://www.bcnuej.org/2020/03/31/academia-in-the-time-of-covid-19-our-chance-to-develop-an-ethics-of-care/> Erişim Tarihi: 05.09.2020.

Bozkurt, V (2020) "Pandemi Döneminde Çalışma: Ekonomik Kaygılar, Dijitalleşme ve Verimlilik" Covid-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri. İstanbul Üniversitesi Yayınevi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2021). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayınları.

Chatham House (2020) "Coronavirüs is setting back equality for women", <https://www.chathamhouse.org/publications/twt/coronavirus-setting-back-equality-women#>, Erişim Tarihi: 04.09.2020.

Clark, C. (2000) "Work/Family Border Theory" A New Theory of Work/Life Balance, Human Relations, 53(6), 747-770.

Demirel,N. ve Kırıcı Tekeli,E. (2020), Ordu-Çambaşı Kayak Merkezinin Gelişimine İlişkin Paydaşların Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24(1),315-332.

Dingel,I.J ve Neiman, B. (2020) "How Many Jobs Can be Done at Home" University of Chicago, Booth School of Business, NBER, and CEPR. June 19,

Ercil,Ş ve Şahiner,D.D.(2014) "Uzaktan Eğitimde İletişimsel Engeller" Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt 6, No 1, ISSN : 1309-8012.

Flaherty,C.(2020)"No Room of One's Own " Erişim Tarihi : 04.09.2020.

<https://www.insidehighered.com/news/2020/04/21/early-journal-submission-data-suggest-covid-19-tanking-womens-research-productivity>

Global Workplace Analytics "The Business Case For Remote Work" for employers, employees, The Environment , And Society.

Gottlieb, C.; Grobovsek ,J. ve Poschke,M.(2020) " Working from home across Countries" Issue 8, April 2020,CEPR

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. (Felsefe-Yöntem-Analiz), Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.

Hatayama,Maho;Viollaz, Mariana;Winkler, Hernan. (2020) Job's Amenability to Working from Home: Evidence from Skills Surveys for 53 Countries. Policy Research Working Paper No.9241.Washington DC:World Bank.

Have Her Back (2020) "Will the Covid-19 Crisis Change Workforce Culture Forever?" Workplace Culture During the Covid-19 Quarantine.

Işıl,P., ve Koçoğlu, M (2014) "İşkoliklik ile İş Yaşam Dengesi Arasındaki İlişkide Kişilik Özelliklerinin Aracılık Rolü Üzerine Bir Araştırma" AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1),309-337.

İslamoğlu, A. H. ve Alnıaçık, Ü. (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı), Beta Basım A.Ş., 4. Baskı, İstanbul.

İçişleri Bakanlığı (2020) "Korona Virüs Ek Tedbirleri Genelgesi" [Koronavirüs Ek Tedbirleri Genelgesi \(icisleri.gov.tr\)](https://www.icisleri.gov.tr) Erişim Tarihi : 22.12.2022.

Kablay (2023) "Akademide Tele Çalışma Deneyimleri : Niteliksel Bir Çalışma" [Memleket Siyaset Yönetim \(MSY\)](https://www.memleket.gov.tr), Cilt 18, Sayı 39, Haziran 2023, 1-37.

Kitchener, C. (2020) "Women academics seem to be submitting fewer papers during coronavirus.'Never seen anything like it'say one editör.

<https://www.thelily.com/women-academics-seem-to-be-submitting-fewer-papers-during-coronavirus-never-seen-anything-like-it-says-one-editor/> Erişim Tarihi : 04.09.2020.

Madansky,M.(2020) "How Make Working Moms Jobs Been Impacted by Covid-19?" Beyond The Elephant In The Valley, April 25 <https://medium.com/beyond-the->

[elephant-in-the-valley/how-have-working-moms-jobs-been-impacted-by-covid-19-dfa61100f3b2](#) Erişim Tarihi : 04.09.2020.

Mongey,S.,Pilossoph,L ve Weinberg,A. (2020) “Which workers bear the burden of social distancing policies?” 26 April. CEPR, Issue 12.

UN (2020) “Covid-19: How Business Can Support Women in Times of Crisis” Global Compact Academy.

<https://unglobalcompact.org/academy/how-business-can-support-women-in-times-of-crisis> Erişim Tarihi :04.09.2020.

UN (2020) “Unpaid Care and Domestic Work”, https://interactive.unwomen.org/multimedia/explainer/covid19/en/index.html?gclid=Cj0KCQjwy8f6BRC7ARIsAPIXOjjlVxBt3mQMnK7jxFP6x1Gcr3OXUvmOANtlooUhbKflefZ2QqBNRJMaAr-OEALw_wcB Erişim Tarihi : 04.09.2020.

Uysal,N ve Yılmaz,Ç.M.(2020) “Akademisyenlerde İş Yaşam Dengesi ve Uzaktan Çalışmaya İlişkin Görüşlerin Belirlenmesi” Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi, ISSN NO : 2602-4748

Yılmaz, K. ve Şahin, T. (2016). “Eğitim Fakültelerindeki Araştırma Görevlilerinin Mesleki Deneyimlerinin İncelenmesi: Araştırma Görevlisi Olmanın Anlamına İlişkin Fenomenolojik Bir Çalışma”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt-Sayı: 44, ss: 143-168, DOI: 10.15285/maruaebd.286491.

<https://blogs.imf.org/2021/04/30/covid-19-the-moms-emergency/> “Covid-19: The Mom’s Emergency” Erişim Tarihi: 11.05.2021